

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การรับรู้ปัญหา น้ำเสียและความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน กรณีของประชาชนริมฝั่งแม่น้ำกวงในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ปัญหา น้ำเสียของประชาชนและความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน พร้อมการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับปัญหา น้ำเสีย และความ ต้องการความช่วยเหลือของประชาชน ซึ่งลักษณะส่วนบุคคลที่นำมาศึกษา ได้แก่ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการจัดการปัญหา น้ำเสียภายในชุมชน และทราบถึงการรับรู้ปัญหา น้ำเสียของประชาชน และความ ต้องการความช่วยเหลือของประชาชน ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการและวางแผนแก้ไขปัญหาน้ำเสียภายในชุมชนต่อไป พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น ๆ ที่ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

การศึกษานี้เป็นการศึกษาจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย ที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกวง จำนวน 5 ชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จำนวน 265 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล การรับรู้ปัญหาน้ำเสีย ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวงทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย และความต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ ลักษณะความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และแหล่งที่มาของความช่วยเหลือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance : ANOVA) ผลการศึกษา สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษากการรับรู้ปัญหาน้ำเสียและความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน กรณีประชาชนริมฝั่งแม่น้ำกวงในเขตเทศบาลเมืองลำพูน สรุปผลการศึกษาเป็นดังนี้

5.1.1 สรุปผลจากการศึกษา

ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 265 คน จาก 5 ชุมชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำกวัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 26-45 ปี โดยมีระดับการศึกษา ประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และมีอาชีพรับจ้าง ระดับรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่มากกว่า 15 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมหรือ องค์กรด้านสาธารณสุข ประโยชน์ และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะการใช้ประโยชน์จากบ้านเรือนส่วนใหญ่ใช้พักอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว สำหรับการให้ประโยชน์เพื่อการประกอบกิจการนั้น จะเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน การระบายน้ำทิ้งจากบ้านเรือนส่วนใหญ่ จะปล่อยลงพื้นดิน และปล่อยลงท่อระบายน้ำของเทศบาล

ด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำนั้น สามารถจัดระดับการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างได้โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เป็นการรับรู้จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาเป็น หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ส่วนการได้ข่าวสารจาก หอกระจายข่าว ญาติพี่น้อง/บุคคลในครอบครัว เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกสารทางราชการ และจากวารสาร/นิตยสาร พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสื่อที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับน้อย คือ จากแผ่นพิมพ์โปสเตอร์ และจากเจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนต่าง ๆ ดังนั้นการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากสื่อต่าง ๆ จำเป็นต้องเพิ่มความถี่มากขึ้นกว่าเดิม โดยจากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ยังคงต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียภายในชุมชนให้มากขึ้น และประเภทของสื่อที่ทำให้รับรู้ข่าวสารได้มากที่สุดคือ โทรทัศน์ เนื่องจากสามารถเข้าหากลุ่มคนได้ง่ายกว่าสื่ออื่น ๆ และต้องการให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียมากที่สุด

การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวัง ในอดีตมีการใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านที่เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การขนทรายเข้าวัดในประเพณีวันสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ประโยชน์รองลงมา คือ การใช้อุปโภคภายในครัวเรือน เช่น ชักผัก อาบน้ำ รวมถึงใช้ในการเกษตร ส่วนในปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำอยู่ในระดับปานกลางจนถึงน้อยที่สุด การใช้ประโยชน์ที่มีอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น รองลงมา มีการใช้ประโยชน์ในระดับที่น้อย คือ ใช้ในการเกษตร และใช้เลี้ยงสัตว์ สาเหตุที่มีการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวังลดลง เนื่องจากคุณภาพของแม่น้ำกวังในปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรมลง จึงได้มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่นทดแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากการประปาของเทศบาลที่ได้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ได้โดยไม่ต้องผ่านกรรมวิธี ปรับปรุงคุณภาพน้ำภายในครัวเรือนเอง ส่วนน้ำดื่มส่วนใหญ่จะซื้อจากผู้ผลิตน้ำดื่มเอกชน

ความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย เป็นคำถามพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย ได้แก่ สาเหตุของปัญหาน้ำเสีย แหล่งที่มาของน้ำเสีย การป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำเสีย และการรักษาคุณภาพน้ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเกณฑ์ความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีคะแนนอยู่ในช่วง 17 – 20 คะแนน ซึ่งเป็นระดับคะแนนมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องปัญหาน้ำเสียเป็นอย่างดี อาจมีสาเหตุมาจากที่ประชาชนสามารถรับรู้ปัญหาน้ำเสียได้จากประสบการณ์โดยตรงจากสภาพปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

ความต้องการความช่วยเหลือของประชาชนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณค่าขาดเคย สวัสดิการทางสุขภาพอนามัย การปรับปรุงทางกายภาพ และการรักษาคุณภาพน้ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการความช่วยเหลืออยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยในด้านความต้องการด้านการรักษาคุณภาพน้ำ มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำ และแจ้งผลการตรวจวัดให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ รองลงมาเป็นความต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการ และด้านการปรับปรุงด้านคุณภาพน้ำ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ในด้านวิชาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ปัญหาน้ำเสียให้กับประชาชนมากขึ้น ส่วนด้านการปรับปรุงทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการกำจัดวัชพืชน้ำ ผักตบชวา และขยะในแม่น้ำอย่างต่อเนื่อง ลำดับต่อมาเป็นความต้องการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย รวมทั้งต้องการให้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาให้สามารถดื่มได้ สำหรับความต้องการด้านงบประมาณค่าขาดเคย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดงบประมาณ เพื่อเป็นเงินกองทุนสนับสนุนสำหรับการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแม่น้ำ จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความต้องการความช่วยเหลือในแต่ละด้านโดยเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสียมากที่สุด แสดงว่าการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่ผ่านมายังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากนัก

แหล่งให้ความช่วยเหลือของประชาชน เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยรวม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น รองลงมาต้องการให้หลายหน่วยงานร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานกลางที่จะสามารถประสานงานในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียได้เป็นอย่างดี และถ้าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมมือกันในการดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น จะทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเสียดังกล่าวได้ง่ายขึ้น แต่ในด้านงบประมาณที่เป็นค่าขาดเคย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้สถานประกอบการที่ก่อมลพิษเป็นผู้ดำเนินการจ่ายค่าขาดเคยจากการเจ็บป่วยของประชาชน ที่ได้รับผลกระทบจากการเน่าเสียของแม่น้ำ เนื่องจากต้องการให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบในปัญหาที่เกิดขึ้น

5.1.2 สรุปผลจากการทดสอบสมมติฐาน

1) สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียของประชาชน

จากการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียของประชาชนพบว่า

- 1.1) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 1.2) ประชาชนที่มีระดับอาชีพต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 1.3) ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 1.4) ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน

จากการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือของประชาชนพบว่า

- 2.1) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการ งบประมาณค่าชดเชย การปรับปรุงทางกายภาพ และการรักษาคุณภาพน้ำ ไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 2.2) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการ งบประมาณค่าชดเชย การปรับปรุงทางกายภาพ ไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย และการรักษาคุณภาพน้ำ แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 2.3) ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความต้องการความ

ช่วยเหลือ ด้านวิชาการ งบประมาณค่าชดเชย การปรับปรุงทางกายภาพ และการรักษาคุณภาพน้ำ แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือ ด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย ไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4) ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือ ด้านวิชาการ สวัสดิการทางสุขภาพอนามัย การปรับปรุงทางกายภาพ และการรักษาคุณภาพน้ำ แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือ ด้านงบประมาณค่าชดเชย ไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษา การรับรู้ปัญหาน้ำเสียและความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน กรณีของประชาชนริมฝั่งแม่น้ำกวังในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาได้กำหนดไว้ดังนี้

5.2.1 การรับรู้ปัญหาน้ำเสียของประชาชน ริมฝั่งแม่น้ำกวังในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

การศึกษารับรู้ปัญหาน้ำเสียของประชาชนในชุมชนพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเสีย โดยทำการศึกษาจากระดับการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวังทั้งในอดีตและในปัจจุบันระดับได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย และระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับน้ำเสีย โดยข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานปัญหาน้ำเสียโดยทั่วไป จากผลการศึกษา พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับปานกลาง และข่าวสารที่ได้รับมาจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด แสดงว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธวรรณ ภัทรเลาห (2533) พบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะรับข่าวสารข้อมูลได้จากสื่อประเภทต่าง ๆ โดยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และพบว่าสื่อประเภทสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ เป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก เป็นสื่อที่ส่งกระจายได้ไกลครอบคลุมพื้นที่ในระดับกว้าง และเข้าถึงประชาชนได้ทุกเพศทุกวัย ทุกระดับ และประชาชนในทุกระดับครัวเรือนมักจะมีเครื่องรับโทรทัศน์ประจำบ้าน ผลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2537) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับสื่อมวลชนด้าน

โทรศัพท์ทั่วประเทศ พบว่า จำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรศัพท์ทั่วประเทศ สูงถึงร้อยละ 74.9 ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาของ อุนูรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2540) เรื่อง ความต้องการเกี่ยวกับสื่อวิทยุ และโทรศัพท์ด้านสิ่งแวดล้อม ของเยาวชนภาคเหนือตอนบน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรศัพท์ถึงร้อยละ 40.8 ประกอบกับสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่ความรุนแรงเพิ่มขึ้น จึงมีการแทรกกระจายการด้านสิ่งแวดล้อมในผังรายการทุกสถานี ดังนั้น การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมทางโทรศัพท์ จึงมีอิทธิพลอย่างมากที่สุด จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียที่มาจากพื้นที่ เช่น จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่องค์การเอกชน ในท้องถิ่น รวมถึงสื่อท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ออกโดยทางราชการ แผ่นพิมพ์ไปสเตรอร์ วารสาร/นิตยสาร เข้าถึงประชาชนในระดับปานกลางถึงน้อย ในด้านความต้องการให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย ประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังต้องการให้มีการเผยแพร่ในระดับชุมชนให้มากกว่าเดิม โดยหน่วยงานของรัฐควรเป็นผู้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย โดยใช้ประโยชน์จากสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้น สำหรับด้านความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียของประชาชนโดยเฉลี่ยมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในระดับปานกลาง แต่ยังมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงที่เกิดสภาพปัญหาน้ำเสียภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ของ กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2540) และ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532) ที่ว่า "การรับรู้เป็นผลของความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมรวมเข้ากับการรับรู้ สัมผัสใหม่ที่ได้รับ" ประชาชนในชุมชนริมฝั่งแม่น้ำกวงที่ประสบกับปัญหาน้ำเสียก็เช่นกัน กลุ่มตัวอย่างสามารถรับรู้ปัญหาน้ำในแม่น้ำกวงเน่าเสียได้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่ได้พบเห็น ได้สัมผัสน้ำในแม่น้ำกวงมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานให้ประชาชนริมฝั่งแม่น้ำกวงในเขตเทศบาลเมืองลำพูน ได้เกิดการเปรียบเทียบสี และกลิ่นของน้ำในแม่น้ำที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตได้ ประกอบกับความรู้ใหม่ที่ได้รับจากสื่อสารมวลชน จากการตรวจสอบคุณภาพน้ำของหน่วยงานราชการ หรือจากเหตุการณ์จริงที่รับรู้ และเห็นระดับคุณภาพน้ำที่ปล่อยออกจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน จึงทำให้ระดับการรับรู้ถึงปัญหาน้ำเสียเกิดขึ้นในแม่น้ำกวงมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบจากอดีต ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทำให้ประชาชนได้มีการสรุปสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่า การที่มีการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานสู่มแม่น้ำกวง และการระบายน้ำจากครัวเรือนในชุมชนลงสู่มแม่น้ำกวง เป็นเหตุให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำกวงเน่าเสีย ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดังเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิทยาศาสตร์ส่วนมาก ที่ศึกษาในแขนงของปัญหามลพิษทางน้ำ ได้มีความเห็นว่า มลพิษทางน้ำ คือ การที่น้ำซึ่งอยู่ในสภาพที่คนใช้ได้ สัตว์น้ำอาศัยอยู่ได้ตลอดวงจรชีวิต มีสภาพที่เลวลงเนื่องจาก

มีสิ่งแปลกปลอมถูกเติมลงไป (เปี่ยมศักดิ์ เมาะเศวต, 2539) ซึ่งแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำมีจากหลายแหล่ง ดังที่ เปี่ยมศักดิ์ เมาะเศวต (2539) และมีชัย วรสายัณห์ (2534) ได้สรุปแหล่งที่มาของมลพิษทางน้ำ คือ จากบ้านเรือน จากการเกษตรกรรม จากอุตสาหกรรม และจากกัมมันตภาพรังสีและเชื้อโรคต่าง ๆ ดังนั้น การสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนโดยรวมในระดับชุมชน จึงควรเป็นโครงการที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่ประสบปัญหาอย่างแท้จริง โดยโครงการที่จัดทำขึ้นต้องมีความต่อเนื่อง ชัดเจน ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ซึ่งที่ผ่านมาโครงการแก้ไขปัญหาสีเขียวต่าง ๆ มักขาดความต่อเนื่อง และมีความซ้ำซ้อน ด้วยข้อจำกัดของหน่วยงานที่ดำเนินงาน โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน การเอาใจใส่ในงานของบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ และขาดการประสานงานระหว่างองค์กร จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้การเผยแพร่ข้อมูล ความรู้จากหน่วยงานของรัฐซึ่งแต่เดิมได้มีการถ่ายทอดให้กับบุคลากรในหน่วยงาน หรือเป็นการรายงานสู่หน่วยงานบังคับบัญชาในระดับสูงเท่านั้น ไม่ได้มีการเผยแพร่ข้อมูล หรือถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชน ซึ่งเป็นอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้ประสบปัญหาโดยตรงยังไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่ชัดเจนและถูกต้อง จึงจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อเกิดความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น

5.2.2 ความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน ริมฝั่งแม่น้ำกวังในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

จากการศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน โดยแบ่งความต้องการเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ/ค่าชดเชย ด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย ด้านการปรับปรุงทางกายภาพ และการรักษาคุณภาพน้ำ พบว่าประชาชนมีความต้องการความช่วยเหลือในระดับมากทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างยังมีความต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวังเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ถึงกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง ประกอบกับความช่วยเหลือที่มีอยู่เดิมยังไม่ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ มัย สุขเยี่ยม (2537) ที่กล่าวถึงความต้องการไว้ว่า ความต้องการเป็นสิ่งที่ป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันภายในตัวบุคคล อันเนื่องมาจากภาวะของความขาดแคลน หรือความบกพร่องของร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งที่มนุษย์อยากได้มาเพื่อการอยู่รอดและเพื่อการดำรงชีวิตที่สุขสบาย ผลการศึกษาที่พบว่าเหตุที่ประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำกวังมากที่สุด เนื่องจากเห็นว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ถ้าคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำภายในชุมชน

ไม่สะอาดหรือไม่มีคุณภาพ จะทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่ำลงได้ เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์จากน้ำในการทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และเพื่อการผลิตน้ำประปาอุปโภค บริโภคภายในชุมชนอยู่ ประกอบกับคุณภาพน้ำที่ต่ำ เกิดภาวะของกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ ทำลายความมั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวม ทำให้ประชาชนมีความต้องการให้มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำ และแจ้งผลการตรวจวัดให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ เพื่อการรณรงค์ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพน้ำ เนื่องจากปัจจุบันการตรวจวัดคุณภาพน้ำประชาชนทั่วไปไม่ได้รับรู้ว่า คุณภาพน้ำของแม่น้ำอยู่ในเกณฑ์ใด เพียงแต่รับรู้ว่าคุณภาพของน้ำในปัจจุบันนั้นไม่สามารถใช้ทำประโยชน์ได้อีกดังเช่นในอดีต การประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ ที่สำคัญ การรณรงค์รักษาคุณภาพน้ำตามลำน้ำหรือตามจุดปล่อยน้ำเสียของเทศบาล และโรงงานอุตสาหกรรม จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อเท็จจริง และสามารถให้ความร่วมมือในการลดมลพิษในแหล่งน้ำได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางด้านการส่งเสริมการจัดการคุณภาพน้ำ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2537) โดยสนับสนุนให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และผู้ประกอบการมีความรู้ และความเข้าใจ และมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการคุณภาพน้ำ โดยการควบคุมระดับคุณภาพน้ำจากแหล่งกำเนิดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และผลการศึกษาค้นคว้ายังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการความช่วยเหลือในด้านวิชาการ และการปรับปรุงทางกายภาพ ซึ่งเป็นความต้องการในลำดับที่รองลงมา ทั้งนี้เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องปัญหาน้ำเสียกับประชาชนมากขึ้น และให้เป็นไปในทางเดียวกันกับความต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียให้มากขึ้น โดยรัฐควรเป็นผู้ดำเนินการในการเผยแพร่ข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชนในด้านความต้องการในการปรับปรุงทางกายภาพ โดยให้มีการกำจัดวัชพืช ขยะในแม่น้ำอย่างต่อเนื่อง เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ประชาชนเห็นว่าน่าจะช่วยแก้ไขปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวงให้มีคุณภาพที่ดีดังเดิมได้ ส่วนความต้องการความช่วยเหลือในด้านงบประมาณ/ค่าชดเชย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ใช้แรงงาน จึงเห็นว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่ส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพหลักที่จะต้องมีการชดเชยค่าเสียหาย ยกเว้นผู้ที่มีประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวง และมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยังคงต้องใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ และปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวง ส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต จึงทำให้เห็นว่าการชดเชยค่าเสียหายเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับตนเอง

5.2.3 เปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย และความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน

ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับระดับความรู้ และความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน ได้แก่ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งการศึกษาดังต่อไปนี้

1) การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวงอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียที่ได้ จะมาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ไม่ได้มาจากความรู้ที่ได้จากการศึกษาในชั้นเรียน จึงพบว่าในระดับการศึกษาต่างการ ไม่มีความแตกต่างในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียภายในชุมชน

ส่วนการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวงอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เนื่องจากการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน มีความสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ไม่แตกต่าง จึงไม่มีความแตกต่างเรื่องความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย เนื่องจากทุกคนมีการรับรู้สภาพปัญหาน้ำเสียได้เท่า ๆ กัน เนื่องจากเป็นปัญหาในชุมชนที่เกิดขึ้นติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน การรับรู้ที่เกิดขึ้นจึงมาจากสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด ไม่ได้มาจากอาชีพที่แตกต่างกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในระดับที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวงอย่างนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากการสะสมประสบการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้มีการเข้ากิจกรรม เช่น การขุดลอกลำเหมือง การกำจัดผักตบชวาในแม่น้ำ การเลี้ยงปลาในแม่น้ำเพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำกวง และการศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยนำไปเป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน จึงทำให้ผู้ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมีประสบการณ์ จะรับรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จึงทำให้มีคะแนนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และความรู้ที่ได้ อาจมีการถ่ายจากบุคคลหนึ่ง สู่อีกบุคคลหนึ่งจึงไม่เกิดความแตกต่าง ของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในพื้นที่ต่างกัน พบว่ามีความรู้ที่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสนใจในเรื่องปัญหา

สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งสภาพการเกิดปัญหาน้ำเสียขึ้นในช่วงระยะเวลา และมีระยะติดต่อกัน เป็นเวลานาน อาจเป็นได้ว่าช่วงระยะเวลาที่มีการย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ เป็นช่วงระยะเวลาที่มีเหตุการณ์การเน่าเสียของแม่น้ำกวัง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ปัญหาน้ำเสียที่แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย จะเห็นได้ว่า ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นได้มาจากการสะสมประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยมีความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน โดยสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงที่เกิดสภาพปัญหาน้ำเสียภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ของ กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2540) และ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532) ที่ว่า “การรับรู้เป็นผลของความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมรวมเข้ากับการรับรู้ สัมผัสใหม่ที่ได้รับ” จึงทำให้ความรู้ที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการรับรู้จากสภาพแวดล้อม โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และเกิดจากความใส่ใจในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

2) การเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการความช่วยเหลือ

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสามารถรับรู้สภาพปัญหาน้ำเสียจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้เหมือน ๆ กัน จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาไม่ได้เป็นปัจจัยในการกำหนด ในเรื่องความต้องการความช่วยเหลือในด้านดังกล่าว

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะความต้องการความช่วยเหลือด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย และความต้องการด้านการรักษาคุณภาพน้ำ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้าง และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จะมีความต้องการความช่วยเหลือมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และจะให้ความสำคัญในด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้มีรายได้น้อยและยังไม่มีสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล สำหรับด้านการรักษาคุณภาพน้ำ กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการจะมีความต้องการมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในสภาพปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ดังคำกล่าวของ มัย สุขเยี่ยม (2537) ที่ว่าความต้องการที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เป็นความต้องการทางด้านสรีระหรือความต้องการขั้นต้นได้แก่ ความต้องการในปัจจุบัน 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรครวมไปถึงอากาศหายใจ นั่นคือการได้รับการตอบสนองในความต้องการด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย และความต้องการด้านการรักษาคุณภาพน้ำจึงเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจ หรือความพึงพอใจให้กับประชาชนในการดำรงชีวิตภายในชุมชนที่ประสบปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำกวัง

เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย พบว่า มีความต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกันในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ/ค่าชดเชย ด้านการปรับปรุงทางกายภาพ และด้านคุณภาพน้ำ อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่น้อย เป็นเวลา 1 – 5 ปี (พ.ศ. 2537 –2543) มีความต้องการความช่วยเหลือมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากการเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวเป็นช่วงระยะเวลาที่แม่น้ำกวังกำลังประสบปัญหาน้ำเน่าเสียอย่างรุนแรง ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นใจในการดำรงชีวิตหรือการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ประกอบกับรายงานการสำรวจคุณภาพน้ำในแม่น้ำกวง ของจังหวัดลำพูน กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2537) และรายงานสรุปคุณภาพน้ำแหล่งน้ำในเขตภาคเหนือ ในปี 2537 - 2538 ของกระทรวงอุตสาหกรรม (ศูนย์วิเคราะห์และสารมลพิษอุตสาหกรรมภาคเหนือ, 2538) พบว่าคุณภาพน้ำในแม่น้ำกวงบริเวณที่อยู่ด้านใต้บริเวณที่รองรับน้ำเสียจากท่อระบายน้ำทิ้งของเทศบาลเมืองลำพูน และบริเวณที่รองรับน้ำทิ้งจากนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ มีค่าต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 เพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตร จึงทำให้ประชาชนมีความสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมากที่จะแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายสิ่งแวดล้อมเมืองลำพูน เพื่อเข้ามาเป็นส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการนำของกลุ่มองค์กรประชาชนในเทศบาลเมืองลำพูน ที่มีคณะกรรมการชุมชนร่วมกันดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานของเทศบาล จึงทำให้ประชาชนมีความต้องการให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และมีการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้อง และชัดเจนจากบุคลากรขององค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ โดยมาจากประชาชนซึ่งเป็นองค์กรท้องถิ่น มีความรักและห่วงใยทรัพยากรท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าความต้องการความช่วยเหลือของประชาชนในด้านวิชาการ ด้านสวัสดิการทางสุขภาพอนามัย ด้านการปรับปรุงทางกายภาพ และด้านการรักษาคุณภาพน้ำ มีความแตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม จะมีความต้องการมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำเสีย จนกลายมาเป็นเครือข่ายสิ่งแวดล้อมลำพูนซึ่งมีบทบาทในการดูแลสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ไม่เพียงแต่เรื่องน้ำเสีย ยังรวมในเรื่องอื่น เช่น กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ ที่ให้เงินทุนและดูแลให้ความรู้ให้กับผู้ติดเชื้อ กลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นการส่งเสริมการออมเงินในชุมชน ให้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ การรวมกลุ่มเพื่อกำจัดขยะภายในชุมชนที่พาหะนำโรค ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นส่วนหนึ่ง

ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เช่น เทศบาล จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากกองทุนต่างประเทศ การจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมในชุมชนจึงทำให้เกิดความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ จำเนียร ชาติช่วง และคณะ (2516) ที่ว่า ประสบการณ์ที่ได้รับ มีผลต่อความต้องการจึงทำให้ประชาชนที่มีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมเลือกที่จะใส่ใจต่อปัญหาน้ำเสีย และแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการแก้ไขปัญหานั้นจนเป็นที่พอใจ

5.3 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากข้อที่ค้นพบ ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

5.3.1 การรับรู้ปัญหาน้ำเสีย

จากการศึกษาการรับรู้ปัญหาน้ำเสียของประชาชน ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสีย ประสบการณ์ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวัง และความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียทำให้ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1) การให้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้มากกว่าเดิม โดยการผ่านสื่อในท้องถิ่น เช่น แผ่นพิมพ์โปสเตอร์ เอกสารทางราชการ เจ้าหน้าที่ทางราชการ และตัวแทนจากองค์กรชุมชน เนื่องจากการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียภายในชุมชนของประชาชนอยู่ในระดับน้อย และประชาชนยังมีความต้องการให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น เพื่อทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในการป้องกันอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียให้กับประชาชนในทางที่ถูกต้องแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ในเรื่องปัญหาเกี่ยวน้ำเสียในระดับมาก แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการระบายน้ำเสียจากบ้านเรือนลงสู่ผิวดิน และระบายน้ำผ่านท่อระบายน้ำของเทศบาลซึ่งยังไม่ได้มีการบำบัดน้ำเสียลงสู่แม่น้ำกวัง ทำให้แม่น้ำกวังเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจากชุมชน ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านทัศนียภาพได้

3) การที่รัฐได้มีการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง¹ และขนาดย่อม² ทำให้มีการประกอบอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนมากขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที

¹ หมายถึง อุตสาหกรรมการผลิตที่มีทรัพย์สินไม่เกิน 200 ล้านบาท

² หมายถึง อุตสาหกรรมการผลิตที่มีทรัพย์สินไม่เกิน 50 ล้านบาท

อาจทำให้เกิดน้ำเน่าเสียได้ เนื่องจากไม่ได้มีการบำบัดน้ำทิ้งจากกระบวนการผลิต ทำให้เกิดปัญหาน้ำเสียมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีระบบบำบัดน้ำเสียภายในครัวเรือน และให้ความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อควบคุมปริมาณน้ำทิ้งที่จะไหลลงสู่ท่อระบายน้ำของเทศบาล และปล่อยทิ้งลงสู่แม่น้ำกวังต่อไป

4) ควรจะมีการส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรม หรือหน่วยงานราชการใช้ประโยชน์จากการนำน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดแล้ว ในการรดน้ำต้นไม้หรือสนามหญ้าในพื้นที่ สำหรับที่ต้องใช้ปริมาณน้ำมาก ซึ่งจะสามารถลดปริมาณน้ำใต้ดิน และสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถนำน้ำที่ได้รับการบำบัดแล้วมาใช้ในการเกษตรได้

5.3.2 ความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน

จากการศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของประชาชน ได้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ในด้านแหล่งของความช่วยเหลือ หน่วยงานของรัฐควรจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการ และเป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเกิดความสะดวกและความคล่องตัวในการดำเนินการจัดการ เนื่องจากรัฐเป็นหน่วยงานกลางที่มีความสำคัญ สามารถเชื่อมโยงประสานงานกับทุกฝ่ายได้ดี และเหมาะสมที่สุด

2) สถานประกอบการที่เป็นผู้ก่อมลพิษ ควรแสดงบทบาทความรับผิดชอบต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อมีข้อบ่งชี้ว่าได้เป็นผู้ก่อมลพิษ หรือมีส่วนก่อให้เกิดมลพิษ ควรจะต้องเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนที่สามารถเอื้อประโยชน์ในการบำบัดมลพิษนั้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแม่น้ำกวัง การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการไตรภาคีของชุมชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

3) ควรให้ความรู้ในเรื่องน้ำเสียกับประชาชน โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบทั่วไปได้ทราบ รวมทั้งการให้ความรู้ด้านการใช้สารเคมีในการเกษตรอย่างถูกต้องให้กับเกษตรกร โดยหน่วยงานของรัฐควรจะเป็นผู้ดำเนินการ

3) ควรให้มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับกาอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแม่น้ำกวัง เพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณการจัดการปัญหาน้ำเสียได้ โดยทุกฝ่ายจะต้องเข้าร่วมเป็นผู้สนับสนุนจัดตั้งเป็นกองทุนอนุรักษ์แม่น้ำกวัง โดยเฉพาะสถานประกอบการและประชาชนในชุมชน

5) ควรมีการกำจัดวัชพืชพื้นน้ำ และขยะในแม่น้ำอย่างต่อเนื่อง โดยทางหน่วยงานของรัฐขอความร่วมมือกับชุมชนที่มีบ้านเรือนติดริมฝั่งแม่น้ำ ในการร่วมกันดูแลความสะอาดในแม่น้ำ วิธีการหนึ่งคือการแบ่งเขตจัดการประกวดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแต่ละชุมชนในแต่ละเขต เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้

6) การตรวจวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำ หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบควรจะมีการแจ้งผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำเป็นระยะ ๆ ตามจุดตรวจวัดที่สำคัญ โดยทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้เห็นอย่างชัดเจน เพื่อที่ประชาชนทั่วไปจะได้ทราบว่าคุณภาพน้ำในแม่น้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ เหมาะสมแก่การนำมาใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถสร้างทัศนคติและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในการลดมลพิษทางน้ำได้ และทำให้เกิดความร่วมมือในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแม่น้ำให้ดียิ่งขึ้นต่อไป